

**SENTERUNGDOMMENS
SKOLEPOLITISKE
MANIFEST**

Senterungdommen

“Fuck schoul!”, sto det skrevet på en skolevegg i Surnadal tidligere i år. Vi innså at noe måtte gjøres.

Takk for alle innspill i prosessen!

Marit Nerås Krogsæter
Marit Knutsdatter Strand
Hanne Marte Vatnaland
Kristine Graneng,

Vedtatt 8. november 2015.

Senterungdommens skolepolitiske manifest

Innholdsfortegnelse

1. SENTERUNGDOMMENS VISJON FOR DEN NORSKE SKOLEN	4
2. SKOLELØPET	4
2.1 SKOLESTARTSALDER	4
2.2 FLEKSIBILITET I UTDANNINGSSYSTEMET	4
2.3 VIDEREGÅENDE UTDANNING.....	5
2.3.1 Lærlingtiden.....	5
2.4 TIMEANTALL	5
2.5 TILTAK	6
3. DET FAGLIGE INNHOLDET I SKOLEN	6
3.1 KJERNEFAG.....	6
3.1.1 Språkfag	6
3.1.2 Kroppsøving.....	7
3.2 VALGFAG	7
4. UNDERVISINGSOPPLEGG OG VURDERING	8
4.1 TILRETTELAGT UNDERVISNING.....	8
4.2 LEKSER	9
4.3 VURDERING	9
4.4 TILTAK	10
5. LÆREREN	10
5.1 LÆRERENS ROLLE	10
5.2 LÆRERUTDANNINGEN.....	10
5.2.1 Grunnskolelærerutdanninga.....	11
5.2.2 Lektorutdanninga	11
5.2.3 Yrkesfagslærerutdanninga	11
5.2.4 Etter- og videreutdanning.....	12
5.2.5 Videreutdanning for kontaktlærere.....	12
5.2.6 Alternative veier inn i læreryrket	12
5.3 MENTORORDNING FOR NYE LÆRERE	13
5.4 TILTAK	13
6. ANDRE ROLLER I SKOLEN	13
6.1 SKOLEHELSETJENESTEN	13
6.2 RÅDGIVNINGSTJENESTEN	14
6.3 TILTAK	14
7. FORVALTNINGEN AV SKOLEN	15
7.1 PRIVATE SKOLER	15
7.2 NÆRSKOLEPRINSIPPET	15
7.4 STIPENDORDNINGER	16
7.5 TILTAK	16

1. Senterungdommens visjon for den norske skolen

Senterungdommen vil ha en skole der alle elever får utnyttet sitt potensial. Vi er alle forskjellige; vi har ulike styrker og svakheter. Senterungdommen mener det er viktig å ta høyde for dette i utdanningssystemet. Det skal ikke være den sosiøkonomiske bakgrunnen din eller hvor du kommer fra som bestemmer hvilke muligheter du har.

Skolen skal gi elevene verktøy til å klare seg i samfunnet. Det handler både om hvordan man skal leve i fellesskap med andre, men også om å utvikle seg selv. Det er viktig at skolen er en arena der elever fra ulike bakgrunner møtes for å skape forståelse og samhold og at den gir en felles grunnmur å bygge videre på. Samtidig skal skolen også tilpasses at elever har ulike behov og forskjellige måter å lære på.

2. Skoleløpet

2.1 Skolestartsalder

Elever starter i dag stort sett på en obligatorisk 10-årig grunnskole det året de fyller seks år. Senterungdommen mener dette er en god ordning, men at det også må finnes noe rom for at elever enten kan starte ett år før eller etter de fyller seks år. Barn utvikler seg forskjellig, og det kan også være andre forhold som gjør det hensiktsmessig å starte på et annet tidspunkt. Uansett er det de foresatte for barnet som må ta denne avgjørelsen i de tilfellene det er aktuelt.

2.2 Flexibilitet i utdanningssystemet

Senterungdommen mener fleksibiliteten i utdanningssystemet bør øke i takt med at elevene blir eldre og i bedre i stand til å ta egne valg som passer dem selv.

Fagene på 1.-7. trinn, skal være de samme for alle elever, selv om også undervisningsmetodene her må tilpasses de ulike elevene. Dette fordi det er viktig at elevene lærer seg grunnleggende ferdigheter og får en felles plattform å bygge videre på. I ungdomsskolen bør elevene selv i større grad få velge hvilke fag og fordypninger de ønsker.

Den videregående skolen bør være enda mer fleksibel, både når det gjelder faglige retninger og hvilken oppbygning på skoleløpet elevene ønsker. Valgfriheten når det gjelder fag er allerede god: elevene søker seg inn på programfag og har også innenfor programmene muligheten til å velge noen av fagene. Senterungdommen mener det meste av forbedringspotensialet ligger i å gjøre studieløpet på yrkesfag mer fleksibelt. Eksempler på dette er 2+2-modellen på yrkesfag, der man først har to år på skolen og deretter to år som lærling, TAF-modellen, som kombinerer yrkesfag og

studieforberedende, og vekslingsmodellen, der elevene gjennom fire år kan veksle mellom det å være ute i praksis i bedrift og på skolen.

2.3 Videregående utdanning

Alle norske ungdommer har rett til å ta videregående utdanning, men ingen plikt til å gjøre det. Retten til å gå videregående er også begrenset. Gjennom ungdomsretten har all ungdom som har gjennomgått grunnskole eller tilsvarende, rett til tre års utdanning, eventuelt fire år hvis du går yrkesfag med to-årig læretid. Denne utdanningen må tas ut sammenhengende i løpet av henholdsvis fem eller seks år, og retten må brukes innen eleven fyller 24 år. I tillegg har yrkesfagselever rett til ett års påbygging til generell studiekompetanse, også etter at de har tatt fagbrev.

For enkelte som faller fra underveis i det videregående løpet, er den begrensede ungdomsretten en ekstra hindring fra å fullføre. Det er viktig at disse får muligheten til å fullføre når de finner motivasjon og evner til det. Senterungdommen vil derfor oppheve kravet om at retten skal brukes sammenhengende i løpet av en tidsperiode og vil heve ungdomsretten til å gjelde til eleven fyller 25 år.

Selv om det ikke er noen plikt til å ta videregående utdanning i Norge, blir det forventet at man fullfører videregående. Frafall blir sett på som et stort problem. Videregående utdanning bør være en rett for alle elever og det er ønskelig at flest mulig fullfører, men det er ingen god løsning å tvinge elever gjennom systemet. Senterungdommen ønsker derfor ingen plikt for elever til å ta videregående utdanning, men å legge til rette for at flere fullfører ved å ha en skole som er mer tilpasset den enkelte elev, både i grunnskolen og på videregående.

2.3.1 Lærlingtiden

Det er viktig at også lærlingtiden blir ansett som en del av skoleløpet. Det offentlige har et ansvar for å sørge for at det finnes et tilbud til alle elever, enten ved å stimulere bedrifter til å stille med lærlingplasser eller ved å skape alternative tilbud i skolen. Antallet skoleplasser må også tilpasses behovet i næringslivet for å begrense hvor mange som står uten lærlingplass.

2.4 Timeantall

Timeantallet for elevene bør øke i tråd med alderen. Det er begrenset hvor mange timer man effektivt kan ta til seg kunnskap, særlig for de minste. Å legge for mange timer til skoledagen er lite hensiktsmessig når det ikke gir noe større faglig utbytte.¹ Det bør også være tid til lek og familietid i løpet av barnas hverdag utenom skolen. Med andre ord ønsker ikke Senterungdommen en heldagsskole. Man må i stedet fokusere på å bedre kvaliteten i de timene elevene allerede er på skolen. Det er viktig å huske på hovedformålet til skolen er å gi elevene kunnskap – ikke å fungere som et

¹ http://www.hioa.no/asset/1196/1/1196_1.pdf

alternativt fritidstilbud eller barnevakt. Den funksjonen kan andre valgfrie ordninger ha, slik som Skolefritidsordningen (SFO).

2.5 Tiltak

- Skolestart det året barnet fyller seks år, men åpne for oppstart året før eller etter dersom foresatte i samråd med skole finner det hensiktsmessig.
- Ungdomsretten til videregående opplæring skal heves til 25 år, uten krav om å bruke retten sammenhengende.
- Mer fleksibelt utdanningsløp på yrkesfag.
- Det offentlige skal ha 3 lærlingplasser per 1000 innbygger.
- Lærlinger skal på lik linje med andre videregående elever få tilgang på rabattordninger.
- Basistilskuddene for lærlinger må økes.
- Alle yrkesfagselever skal få tilbud om enten lærlingplass eller et alternativt opplegg i skolen.
- Ingen heldagsskole, men en helhetlig skoledag.

3. Det faglige innholdet i skolen

3.1 Kjernefag

Noen fag må alle elever gjennom. Hensikten med fellesfagene må være å gi elevene grunnleggende ferdigheter, som lesing, skriving, regning, muntlighet og digitale ferdigheter. Fagene må også bidra til å gi elevene grunnleggende kunnskaper om verden rundt seg, skape nysgjerrighet og interesse for å lære og å gi elevene muligheten til å bli bedre kjent med seg selv.

På 1.-10. trinn bør fellesfagene være norsk, matte, engelsk, samfunnsfag (herunder historie, geografi, religion og samfunnskunnskap) og naturfag. Disse fagene er høyest prioritert. I tillegg må alle elever får undervisning i praktisk-estetiske fag som kunst og håndverk og musikk, for å utvikle kreativiteten sin, og kroppsøving, for å få et sunt og positivt forhold til kroppen, og for å få grunnleggende svømmeopplæring.

I ungdomsskolen bør i tillegg mat og helse være et av kjernefagene.

På videregående bør fellesfagene være norsk, matte, engelsk, kroppsøving og samfunnsfag.

3.1.1 Språkfag

Språket er en grunnleggende ferdighet man må lære for å kunne delta fullverdig i samfunnet. Derfor er det avgjørende at skolen er en arena der elevene får lære både om språk og utvikler språkferdighetene sine. Senterungdommen mener språkopplæringen i norsk skole bør ha tre hovedmål: å gjøre elevene til stødige

språkbrukere, å ta vare på det språklige mangfoldet nasjonalt, og å ruste elevene til å kunne kommunisere over språkgrensene.

Norge er et land med stort språklig mangfold. Alle i Norge skal lære norsk, både bokmål og nynorsk, men Senterungdommen mener også det er viktig at samer og nasjonale minoriteter skal få undervisning i sine språk og at morsmålsundervisning i andre språk i størst mulig grad blir fullverdig. Det må dessuten settes i verk tiltak for å forbedre undervisningen i de samiske språkene.

Forskning viser at det er bra for språkforståelsen å lære språk tidlig og at det også er enklere å lære seg språk når man er ung enn når man blir eldre. Senterungdommen mener derfor språkopplæring, både i de to norske skriftspråkene og i engelsk, bør starte tidlig på barneskolen.

Norskfaget skal først og fremst være et fag som handler om å lære å lese og skrive.

3.1.2 Kroppsøving

Fysisk aktivitet er viktig for god læring. Formålet med kroppsøvfaget er å gi elevene et positivt forhold til kroppen sin og det å være fysisk aktive.

Kroppsøvfaget skal være variert og gi elevene mulighet til å prøve mange ulike aktiviteter. Elever er forskjellige og trenger å få et bredt utvalg av aktiviteter å holde på med for å finne det som passer for hver enkelt.

Kroppsøvfaget bør legges opp slik at elevene får minst 4 timer fysisk aktivitet sammenlagt i løpet av skoleuken på 1.-7. trinn. På ungdomsskolen skal elevene ha minst to timer kroppsøving i uka, men det bør i tillegg legges opp til organisert fysisk aktivitet, for eksempel i friminutt, som elevene selv kan velge å delta på. Dette kan gjerne gjennomføres i samarbeid med idrettslag og andre organisasjoner i nærmiljøet. Dette for å stimulere til god fysisk og psykisk helse videre i livet.

Senterungdommen mener at svømmeundervisningen fortsatt skal være en viktig del av kroppsøvfaget og at elever på 1. til 7. trinn skal ha en time svømmeundervisning i uke, med mål om at alle elever skal være svømmedyktige.

3.2 Valgfag

Alle elever har ulike styrker: Vi er ikke bare praktikere eller teoretikere, men snekkere, matematikere, skribenter og frisører. Derfor må vi også ha muligheten til å velge ulike fagkombinasjoner og ta fag på forskjellige nivå. Elever i ungdomsskolen må i større grad få velge fag selv, etter interesse.

Valgfagtilbudet bør bestå av fag der læreplanene blir utformet sentralt slik at de kan knyttes til fag på høyere nivå eller gi ulike former for kompetansebevis. Eksempel på dette er muligheten til å ta fag på videregående nivå eller til å ta trafikkert grunnkurs i ungdomsskolen. I tillegg bør det også være mulig for skolene å opprette egne valgfag

basert på kompetansen til lærerne ved den enkelte skole og de ressursene som finnes lokalt.

Senterungdommen mener ordninga der elevene kan velge mellom et tredje fremmedspråk eller språklig fordypning og arbeidslivsfag er god. Arbeidslivsfagene er fag som er knyttet opp mot yrkesfagene på videregående, og gir elevene anledning både til å finne ut av hvilket program de vil velge på videregående og til å fordype seg i noe de er interesserte i. Det er lurt at samarbeidet mellom de videregående skolene og ungdomsskolene er godt for å få et så godt fagopplegg som mulig.

3.3 Tiltak

- Starte tidlig i barneskolen med begge de norske skriftspråkene og engelsk.
- Styrke undervisningen i samisk og kvensk
- Ordningen med to separate karakterer i norsk hovedmål og sidemål skal videreføres.
- Sidemålet skal brukes i andre fag enn norsk.
- Dagens timetall i kroppsøving opprettholdes, men den organiserte fysiske aktiviteten skal utvides slik at den tilsvarer minst en time fysisk aktivitet hver dag.
- Elevene skal få et variert tilbud av valgfag. Læreplanene for disse kan utformes både sentralt og på den enkelte skole.
- Det skal være mulig å ta videregående fag på ungdomsskolen
- Elever skal kunne velge mellom et tredje fremmedspråk/språklig fordypning og arbeidslivsfag
- Godt samarbeid mellom ungdomsskole og videregående for å få gode fagopplegg i arbeidslivsfag.
- Vil at eleven skal ha rett på læremidler på sitt hovedmål uavhengig av hvor stort faget er og om skolen er offentlig eller privat.

4. Undervisningsopplegg og vurdering

4.1 Tilrettelagt undervisning

Det varierer hvilken måte elever lærer best på, og derfor er det viktig at undervisning blir tilrettelagt på en måte som treffer hver enkelt elev. Senterungdommen mener det viktigste for å gi alle elever undervisning som er individuelt tilpasset, er å ha mange nok lærere med tid til elevene sine.

En av de store utfordringene i skolen i dag, er at mange fullfører uten å ha de nødvendige ferdighetene, særlig innen lesing og skriving. Det er viktig at elevene lærer det grunnleggende så tidlig som mulig for å klare å henge med senere i skoleløpet. Senterungdommen mener derfor at det må settes inn tilstrekkelig med ressurser i barneskolen for å sørge for at det ikke blir hull i elevenes grunnleggende kompetanse.

Senterungdommen mener at man ikke fysisk bør dele klasser inn etter hvilket nivå elevene ligger på i faget. En slik undervisningsmetode kan være problematisk både fordi lærere har en tendens til å senke kravene til de svakeste gruppene når de blir delt opp og fordi man mister effekten av at elever med ulike forutsetninger jobber sammen og slik kan trekke hverandre opp. I stedet ønsker vi klasser der elever med forskjellige forutsetninger jobber sammen. Elevene skal samtidig få oppgaver som er tilpasset det nivået de er på, slik at de kan føle mestring i skolearbeidet.

4.2 Lekser

Senterungdommen mener at læring i hovedsak skal foregå på skolen, men at det er viktig at elevene lærer seg å stille forberedt og å jobbe selvstendig gjennom leksearbeid. Lekser kan brukes på flere måter: både til repetisjon av gammelt stoff og til å forberede elevene til undervisning. Det må være opp til lærerne hvordan de ønsker å bruke lekser i sitt undervisningsopplegg.

Det er ikke til å komme bort fra, at elevenes utbytte av lekser avhenger av hvilke forutsetninger de har til å jobbe med dem på egenhånd eller hvorvidt de har foresatte som kan hjelpe dem. Senterungdommen mener derfor at alle skoler skal ha et tilbud om leksehjelp. Dette tilbudet skal være rettet mot 1. til 10. trinn, med vektlegging av tidlig innsats, noe som forhåpentligvis kan redusere behovet for ekstra oppfølging senere i skoleløpet.

4.3 Vurdering

Gode tilbakemeldinger fra lærer, både på det som eleven gjør bra og det som kan forbedres, er avgjørende for god læring. Det er også viktig at elevene kan vurdere seg selv; at elevene reflekterer over egen læring og fremgang.

Lærerne er nødt til å teste elevene sine i noen grad for å tilpasse undervisningen til behovet og for å sette karakterer. Samtidig kan tester og prøver fort komme i veien for både undervisningen og elevens læring. Senterungdommen ønsker derfor å holde dette på et minimumsnivå, blant annet ved å gjøre nasjonale prøver til utvalgsprøver.

Karakterer er et nyttig verktøy for å se og sammenligne hvordan elever ligger an i forhold til kompetansemålene, men er ikke positivt for læring. Forskning viser at elever som kun får karakterer som tilbakemelding, ikke oppnår noen forbedring til neste gang, mens elever som bare får kommentarer i gjennomsnitt har en forbedring på 30 % neste gang de blir testet. Det viser seg også at karakterer tar fokuset bort fra kommentaren som sier hva eleven bør jobbe med.² Videregående utdanning har i dag karakterinntak. Senterungdommen mener det er mest hensiktsmessig å gjennomføre inntak på denne måten, men at karakterfokus i skolen med fordel kan bli mindre.

² <http://www.ncca.ie/uploadedfiles/primary/wiliam.pdf>,
<http://forskning.no/barn-og-ungdom-pedagogiske-fag-skole-og-utdanning/2011/08/karakterer-gir-umotiverte-barn>

Det bør derfor vektlegges mer å gi grundige tilbakemeldinger og kommentarer som viser hvordan elevene ligger an i forhold til kompetansemålene, og hva som skal til for å forbedre besvarelsen. Karakterene skal settes etter hvordan elevene står faglig i forhold til kompetansemålene i faget.

4.4 Tiltak

- Nasjonal norm for lærertetthet, der det skal være størst lærertetthet på de laveste trinnene.
- Gi mer ressurser til tidlig innsats og spesialpedagogisk undervisning, uten at det behøver foreligge en diagnose.
- Ingen permanent fysisk nivådeling av elever, men pensum og oppgaver skal tilpasses elevenes nivå.
- Ha et tilbud om leksehjelp på alle skoler, hovedsaklig rettet mot 1.-4. trinn.
- Gjøre de nasjonale prøvene til utvalgsprøver.
- I ungdomsskolen skal det i fag som ikke er avgangsfag kun gis karakterer på terminprøver.

5. Læreren

5.1 Lærerens rolle

Lærerens oppgave er å formidle kunnskap til elevene og motivere dem til å lære og være nysgjerrige. Det viktigste arbeidet skjer derfor i klasserommet, og da er det avgjørende at lærerne har den nødvendige kompetansen og de rette virkemidlene til å løse oppgavene sine på en best mulig måte. Lærerne må få tid og rom til å være lærere. Det betyr særlig at hjemmet, men også andre yrkesgrupper, må ta større ansvar for oppgaver utenom undervisningen som har blitt tillagt lærerne i dag. Det er også nødvendig å kutte i papirarbeidet til lærerne, eksempelvis ved å gjøre nasjonale prøver til utvalgsprøver.

5.2 Lærerutdanningen

I fremtiden vil det være et stort behov for flere lærere i den norske skolen. For å dekke dette behovet, er det viktig at vi har ei god lærerutdanning som forbereder studentene på det som vil møte dem i skolen og som gjør det attraktivt å bli lærer.

Det er viktig at de som velger å utdanne seg til lærere er forberedt på det som møter dem i arbeidslivet og at de er egnet til å bli lærere. Derfor er det viktig med ei praktisk retta utdanning. Underveis må det være gode systemer for oppfølging sånn at vi får de beste lærerne og fanger opp de som ikke er skikket til å gå inn i læreryrket.

Lærerutdanninga er i dag delt i tre: grunnskolelærerutdanninga, lektorutdanninga og yrkesfaglærerutdanninga. Senterungdommen mener dette er ei god ordning, fordi

det å undervise på de ulike trinnene og fagområdene stiller ulike krav til både pedagogisk kompetanse og faglig kompetanse. Dette må utdanningene gjenspeile.

I dag er det karakterkrav i norsk og matematikk i tillegg på krav om 35 skolepoeng for å komme inn på grunnskolelærer- og lektorutdanningene. Senterungdommen mener det er hensiktsmessig å stille krav til forkunnskapen til lærerstudentene i form av karakterkrav, men at disse må være relevante for fagene man skal undervise i. Siden norsk er et fag som inngår i alle andre fag, ønsker vi et fast krav på 3 i norsk i tillegg til et karakterkrav på 3 i fagene som er relevante for det man skal undervise i.

5.2.1 Grunnskolelærerutdanninga

Grunnskolelærerutdanninga er i dag ei todelt utdanning (1.-7. trinn og 5.-10. trinn) som er 4-årig. For grunnskolelærer 1.-7. trinn er både norsk og matematikk obligatorisk i tillegg til valgfrie emner. På grunnskolelærer 5.-10. trinn velger man mellom fordypning i norsk og matematikk i tillegg til valgfrie emner.

Etter endt grunnskolelærerutdanning, kan man velge å ta en master i fagdidaktikk eller spesialpedagogikk. Senterungdommen mener det er viktig at masteren i grunnskolelærerutdanninga er didaktisk eller pedagogisk rettet. Vi vil dessuten innføre et krav om minst ett års arbeidserfaring før en eventuell master for å sikre at studentene kommer ut i læreryrket og at de har erfaring som lærere før de skriver oppgaven.

Det skal ikke være nødvendig å ta en master for å arbeide som grunnskolelærer. Senterungdommen mener det er viktigere å kvalitetssikre innholdet i den 4-årige utdanningen og at lærerne heller skal ha muligheter til å ta mer utdanning på et senere tidspunkt hvis det er ønskelig.

5.2.2 Lektorutdanninga

Lektorutdanninga er ei 5-årig utdanning som avsluttes med en masteroppgave. Når man er utdannet lektor, kvalifiserer man til å undervise i 8. klasse og opp til universitetsnivå. Selv om lektorutdanninga i stor grad bør være faglig rettet for å gi lærerne tilstrekkelig kompetanse til å undervise på høyere nivå, må også lektorutdanningen inneholde mye praksis for at studentene skal bli gode pedagoger. Senterungdommen mener lektorutdanninga må inneholde minst ett år praksis. Derav må ett halvt år være sammenhengende slik at studentene kan få en så virkelighetsnær erfaring som mulig.

5.2.3 Yrkesfagslærerutdanninga

Yrkesfagslærerutdanninga er enten en treårig bachelorutdanning eller en ettårig praktisk-pedagogisk utdanning (PPUY). Denne utdanningen er et påbyggingsstudium som enten bygger på en høgskoleutdanning som er profesjonsfaglig eller fag-

/svennebrev med yrkesteori og yrkespraksis. Utdanningen kvalifiserer til å jobbe som lærer i videregående skole innen det fagområdet man har praksis fra.

Senterungdommen ønsker at flere skal velge å bli yrkesfagslærere, og vil at de som velger yrkesfagslærerutdanning skal få ei kompensasjon for studieårene når de ikke arbeider. For å sikre god kvalitet på yrkesfagslærerne ønsker Senterungdommen at utdanningen skal være en treårig bachelorgrad, der man skal få innsikt i et annet yrke enn det man selv har erfaring fra.

5.2.4 Etter- og videreutdanning

Alle kommuner og fylkeskommuner skal få øremerkede midler til å gi tilbud om etter- og videreutdanning der det er behov og ønske om det. Alle lærere har fra tid til annen godt av å oppdatere kunnskapene sine da fag er dynamiske. Lærerne skal ha kunnskap om den teknologiske utviklingen i faget og nye undervisningsverktøy.

5.2.5 Videreutdanning for kontaktlærere

Som kontaktlærer har man en rekke andre arbeidsoppgaver enn faglærere. Dette betyr at kontaktlærere må ha en del tilleggskompetanse. Senterungdommen mener alle som skal arbeide som kontaktlærere må gjennom et kurs som inneholder opplæring i de vanligste diagnosene, som ADHD og lese- og skrivevansker, slik at læreren på best mulig vis kan tilrettelegge undervisningen og skoledagen for dem, anti-mobbearbeid, grunnleggende kunnskaper i spesialpedagogikk og i samarbeidet mellom skolen og hjemmet.

5.2.6 Alternative veier inn i læreryrket

Det er mange, som i utgangspunktet velger andre karriereveier enn lærerutdanninger, som kan passe godt i læreryrket. Senterungdommen mener at det bør legges til rette for at de som ønsker å begynne som lærere etter å ha tatt andre typer utdanninger eller etter å ha vært ute i andre yrker som er relevante for skolen, får muligheten til det. Samtidig er det viktig å stille krav om at de har den nødvendige pedagogiske kompetansen. Man må legge til rette for det ved å tilby muligheten til å ta praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) som en videreutdanning hvis man ikke har lærerutdannelse. Det er også ønskelig at det finnes fleksible ordninger der man kan arbeide i skolen samtidig som man tar PPU.

Et eksempel på slike ordninger er Teach First/Plus-ordningene i henholdsvis Oslo og Sør-Trøndelag. Disse er retta mot ferdigutdannede master- og doktorgradsstudenter i realfag, og går ut på at de får arbeide i en skole samtidig som de tar praktisk-pedagogisk utdannelse.

5.3 Mentorordning for nye lærere

Det er et stort problem at mange av dagens nyutdanna lærere etter kort tid slutter i læreryrket. Mens Norge sårt trenger flere lærere, velger så mange som $\frac{1}{3}$ av lærerne som begynner å arbeide i skolen å droppe ut av yrket.³ Overgangen fra å være student til å komme ut i læreryrket kan være tøff, både fordi det er nye oppgaver å forholde seg til, men også fordi man kommer inn i et nytt sosialt miljø. Nyutdannede lærere skal ha hver sin mentor, som skal ha formell veilederkompetanse og avsatt tid til veiledning. Senterungdommen mener derfor det må komme på plass ei mentorordning på alle skoler for å ta i mot nye lærere på en god måte.

5.4 Tiltak

- Gi lærerne tid og rom til å undervise ved å fjerne unødvendige arbeidsoppgaver og byråkrati.
- Fortsatt ha et skille mellom grunnskolelærerutdanninga og lektorutdanninga
- Inntakskrav på 3 i norsk og fagene som er relevante for det man skal undervise i. Det skal legges større vekt på sluttkompetansen til lærerstudentene enn inntakskravene.
- Grunnskolelærerutdanninga skal være 4-årig og det skal være krav om minst ett års arbeidserfaring før eventuell master.
- Alle kontaktlærere må gjennom et påbyggingskurs.
- Lektorutdanningen skal inneholde minst ett års praksis hvorav minst et halvt år skal være sammenhengende.
- Gi ekstra stipend for å delvis kompensere for lønnstap til de som tar den treårige yrkesfagslærerutdanninga
- Yrkesfagslærerutdanninga skal være en treårig bachelorutdanning med breddefag i et annet yrket enn det man har praksis fra.
- Legge til rette for alternative veier inn i læreryrket.
- Etablere ei mentorordning på alle skoler for lærere som kommer inn i yrket.
- At lærerstudentenes kompetanse i begge de norske skriftspråkene nynorsk og bokmål skal komme frem i vitnemålet etter endt utdanning.

6. Andre roller i skolen

Det er mye som påvirker hverdagen til skoleelever. Senterungdommen mener dette må tas hensyn til ved at det skal finnes et godt tilbud i skolen for oppfølging av elevene på områder som ligger utenfor undervisningsansvaret til lærerne.

6.1 Skolehelsetjenesten

Kunnskap og holdninger knyttet til både fysisk og psykisk helse er viktig for barn og unge. Alle elever må ha et helsetilbud på sin skole som er lett tilgjengelig. Spesielt viktig for skolehelsetjenesten er helsesøster. Helsesøsters oppgave er både å drive

³ <http://www.nrk.no/norge/laerere-dropper-ut-av-yrket-1.10934471>

med informasjonsarbeid i klassene og å følge opp elevenes helsemessige behov, både de som er allmenne og behov som den enkelte kan ha. Helsesøster er et viktig kontaktledd opp mot andre funksjoner, som barnevernet, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og barne- og ungdomspsykiatrien.

På mange skoler i dag er helsesøster så sjeldent tilgjengelig og pågangen er så stor at ikke alle som har behov for å ha kontakt med helsesøster får det. Helsedirektoratet har anbefalt en minstenorm på en helsesøster i full stilling per 300 elever i barneskolen, 550 elever i ungdomsskolen og 800 elever i videregående.⁴ Senterungdommen mener absolutt at dette bør være et minstekrav. Det er kommunene som har ansvar for skolehelsetjenesten både i grunnskolen og videregående. Tidligere erfaring har dessverre vist at bevilgninger fra staten til skolehelsetjenesten og helsestasjonstilbudet i halvparten av kommunene ikke har blitt brukt til dette formålet. Kommunene må her være sitt ansvar bevisst.

6.2 Rådgivningstjenesten

God veiledning er viktig for at elevene skal ta gode og opplyste valg, både på ungdomsskolen, i videregående skole og etter videregående. Rådgivningstjenesten er delt i karriererådgivning og sosialpedagogisk rådgivning. Karriererådgivning handler om å gi elevene råd og informasjon om valg av utdanning og yrke, mens sosialpedagogisk rådgivning handler om hvordan man kan takle personlige, sosiale og emosjonelle vansker som har en betydning for hvordan man fungerer på skolen. Det skal stilles krav til at alle rådgivere har relevant utdanning.

Utdannelsen for rådgivere skal være klart rettet mot enten karriererådgivning eller sosialpedagogisk rådgivning. For karriererådgivere bør veiledningsmetodikk og kunnskap om hvordan søk, opptak og innhenting av informasjon foregår være en del av utdanningen. Alle karriererådgivere må få tilbud om relevant kursing minst hvert 3. år da det stadig skjer endringer i institusjoner og tilbud.

Karriererådgivning og informasjon om utdanningsvalg er noe alle elever har behov for, og derfor skal alle elever ha en obligatorisk individuell samtale med karriererådgiver i løpet av avgangsåret i ungdomsskolen og i videregående. I ungdomsskolen er i tillegg faget Utdanningsvalg viktig for at elevene skal bli kjent med mulighetene de har. Hovedinnholdet i dette faget skal være utplassering både på videregående og i yrkeslivet.

6.3 Tiltak

- Det må gis ytterligere bevilgninger fra staten til skolehelsetilbudet og kommunene må sørge for at midlene går til dette formålet.

⁴ <http://forskning.no/forebyggende-helse-helsepolitikk-helsetjeneste-helseadministrasjon-barn-og-ungdom-skole-og-utdanning>

- Alle ungdomsskoleelever skal på utplassering på videregående og i yrkeslivet gjennom faget Utdanningsvalg.
- Obligatorisk samtale med karriererådgiver for alle elever i avgangsåret på ungdomsskolen og videregående.
- Tilby alle 10. klassinger reelle prøvedager på ulike videregående skoler i stedet for besøksdager.

7. Forvaltningen av skolen

7.1 Private skoler

Senterungdommen mener det skal være mulig for private aktører å drive skoler. Private skoler kan være et positivt supplement til den offentlige skolen. Samtidig skal det være klart at skole ikke er butikk, og for å holde kontroll med det må det være klare begrensninger for når man kan opprette private skoler. Skolene må derfor være i stand til å vise til et reelt pedagogisk alternativ for å få tillatelse til å drive.

At elever fra forskjellige kulturer og trossamfunn møtes i ung alder, er viktig for å skape forståelse og toleranse i samfunnet. Derfor ønsker ikke Senterungdommen at det skal være mulig å drive religiøse grunnskoler, men at dette kan være et alternativ på videregående nivå.

7.2 Nærskoleprinsippet

Nærskoleprinsippet sier at grunnskoleelevene skal gå på den skolen som ligger nærmest innenfor sin kommune. Det er et viktig poeng å sørge for at elevene har kortest mulig skolevei, slik at reisen til og fra skolen opptar så lite av dagen som mulig. I noen tilfeller vil det være hensiktsmessig å sette andre skolegrenser, for eksempel for ikke å lage kunstige grenser gjennom ei bygd eller for at skolen får en elevmasse med en variert bakgrunn og slik sørge for god integrering. Senterungdommen mener dette skal være mulig, med at det må skje i samråd med foreldrene til de berørte.

Senterungdommen ønsker også et nærskoleprinsipp for videregående skoler, som innebærer at man har fortrinnsrett, men ikke plikt, til å gå på en skole som ligger i nærheten av der man bor. Hensikten med dette er at eleven ikke skal måtte flytte for å gå på videregående skole hvis det finnes en skole med et av tilbudene man ønsker i reiseavstand fra hjemmet. På steder der det er stor konsentrasjon av videregående skoler, kan det bli gjort unntak fra denne regelen innen en radius på 60 minutter i reisevei, men dette skal være opp til den enkelte fylkeskommune å bestemme.

7.4 Stipendordninger

Det er et viktig prinsipp at utdanning i Norge skal være gratis. Målet med stipendordningene er å ivareta dette. Som elev i den videregående skolen, er det mulig å få utstys-, borteboer-, grunn-, reise-, forsørger- og flyktningstipend. Frem til elevene er 18 år, er det de foresattes ansvar å forsørge dem. Senterungdommen ønsker derfor at grunn- og utstysstipendet skal justeres etter foresattes inntekt og formue, og at utstysstipendet skal gjenspeile det reelle kostnadsnivået på alle programfag i videregående.

Mange elever flytter for å gå på videregående skole, enten fordi det linjetilbudet de ønsker ikke finnes i nærheten eller fordi de ønsker å gå på en privatskole. Ekstra bo- og levekostnader for eleven bør ikke være en hindring for dette, og Senterungdommen ønsker derfor at alle elever skal få borteboerstipend og mulighet til å ta opp lån uavhengig av foresattes inntekt og formue.

7.5 Tiltak

- Private skoler må være et reelt pedagogisk alternativ til den offentlige, og det skal ikke være mulig å tjene penger på skoledrift.
- Ikke tillate religiøse grunnskoler.
- Ha et nærskoleprinsipp både for grunnskoler og videregående skoler.
- Skolegangen skal være gratis.
- I større grad behovsprøve grunnstipend.
- Gi borteboerstipend og utstysstipend uavhengig av foresattes inntekt og formue.
- Utstysstipend skal dekke reelle kostnader knyttet til programfaga i videregående, og skal ikke behovprøves.